

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

VVE-RAPPORT

DEFINITIEF RAPPORT VAN HET ONDERZOEK IN HET KADER VAN DE VOOR- EN VROEGSCHOOLSE EDUCATIE

BASISSCHOOL CALEIDOSCOOP

Locatie	: Caleidoscoop
Brinnr.	: 26ZZ
Plaats	: Almere
Registratienummer	: 3089208
Onderzoeksnummer	: 13778
Datum onderzoek	: 27-01-2011
Datum vaststelling rapport	: 20-04-2011

1. INLEIDING

Dit rapport is het verslag van een onderzoek van de Inspectie van het Onderwijs naar de kwaliteit van de voor- en vroegschoolse educatie (VVE). VVE is bedoeld voor jonge kinderen die onvoldoende zijn toegerust voor een soepele instroom in groep 3 van het basisonderwijs, waardoor ze grote kans lopen om achterop te raken.

In dit rapport worden de volgende onderwerpen besproken:

- De voorwaarden van VVE
- De ouders
- De kwaliteit van de educatie
 - Het VVE-programma, zoals dat wordt aangeboden
 - Het pedagogisch klimaat
 - Het educatief handelen
- De ontwikkeling, zorg en begeleiding
- De kwaliteitszorg
- De doorgaande lijn tussen de voor- en vroegschool
- De resultaten van VVE

Elk van de VVE-kwaliteitsaspecten is uiteengelegd in indicatoren. Als een indicator beoordeeld wordt, gebeurt dat doorgaans met de volgende oordelen:

1. Staat in de kinderschoenen: verbeteringen zijn dringend nodig
Deze kwalificatie geeft aan dat er écht iets verbeterd dient te worden.
2. Enigszins ontwikkeld: verbeteringen zijn wenselijk
Deze kwalificatie geeft aan dat het wenselijk is dat iets verbeterd wordt.
3. Voldoende
4. Goed ontwikkeld: een voorbeeld voor anderen
Deze kwalificatie geeft aan dat dit aspect in orde is, en wel op een zodanige manier dat andere voor- en/of vroegscholen hiervan kunnen leren.

Opbouw van het rapport

Hoofdstuk 2 beschrijft het totaalbeeld van het onderzoek. De beoordeelde onderwerpen (indicatoren) staan in hoofdstuk 3, met eerst de oordelen en daarna een toelichting als dat nodig is. Als er op basis van dit onderzoek afspraken gemaakt zijn, staan die in hoofdstuk 4.

Groepsinformatie kleutergroepen:

Aantal kleuters in groep a: 114 , waarvan 45 doelgroepkleuters

2. HET TOTAALBEELD

De Caleidoscoop is dit schooljaar gestart met de verbetering van haar kleuteronderwijs. De uitvoering van het VVE-programma dat de school gebruikt, is doorgelicht en daaruit is een aantal speerpunten naar voren gekomen. Deze staan beschreven in een verbeterplan. Het onderzoek laat zien dat de school de activiteiten en de doelen in het plan nauwgezet volgt. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de verbeterde en inzichtelijke planning, uit de wijze waarop het systeem van signalering in elkaar zit en uit de taligheid van de leeromgeving. De leraren staan beter stil bij de effecten van de geplande activiteiten. Daarnaast bewaakt de school de uitvoering van het tutorprogramma voor de leerlingen die hiervoor in aanmerking komen.

Ontwikkelpunten liggen vooral op het gebied van de extra zorg voor leerlingen, de woordenschatdidactiek en het bevorderen van zinvolle interactie. Ook kunnen de leraren de oudercomponent van het VVE-programma beter benutten om de participatie van ouders te vergroten.

Ongeveer veertig procent van de leerlingen van de Caleidoscoop heeft een extra gewicht. De school verwacht dat dit percentage constant zal blijven, tenzij er weer sprake zal zijn van grote doorstroom. Een substantieel deel van de leerlingen komt uit sociaal-economisch zwakke gezinnen waardoor er bij instroom in de school sprake is van een behoorlijke ontwikkelingsachterstand. De school betreurt het om die reden dat steeds minder ouders ervoor kiezen om hun kind in de voorschoolse periode naar een peuterspeelzaal te laten gaan. Dit heeft mede te maken met het feit dat de eigen bijdrage voor de speelzalen is verhoogd. Door de krimp in het aantal peuters dat naar de speelzaal gaat, wordt het voortbestaan van speelzaal Pinokkio waarmee de Caleidoscoop samenwerkt, bedreigd. Dit staat het verder uitbouwen van de doorgaande lijn tussen de peuterspeelzaal en de school in de weg.

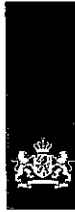
3. BEOORDELING KWALITEITSASPECTEN EN TOELICHTING ALS DIT NODIG IS

A CONDITIES		Caleidoscoop
A1 Een integraal VVE-programma		
A1.1 Naam/namen van programma(s)	Piramide	
A1.2 Wat is de kwaliteit van het programma?		3
A3 Leidster - kind ratio ("dubbele bezetting")		3
A5 Kwaliteit beroepskrachten		
A5.2 Alle beroepskrachten zijn toereikend gekwalificeerd (opleiding)		3
A5.3 Alle beroepskrachten spreken voldoende Nederlands		3
A5.4 Alle beroepskrachten zijn toereikend geschoold (voor het vve-programma)		2

(A3) De school heeft voor vijf kleutergroepen vier dagen per week een tutor beschikbaar. Deze tijd voldoet net om het tutorprogramma uit te voeren met de leerlingen die dat nodig hebben. Maar deze tijd voldoet bijvoorbeeld niet om pre-teaching te doen voor prentenboeken die leraren in de klas willen lezen.

(A5.4) Eén leraar heeft de scholing voor Piramide niet gevolgd.

B OUDERS		Caleidoscoop
B1 Gericht ouderbeleid		3
B2 Ouders zijn vooraf adequaat geïnformeerd		2
B3 Intake		3
B4 Stimuleren om thuis ontwikkelingsstimulerende activiteiten te doen		2

B5 Participatie in VVE-activiteiten in de vroegschool	2
B6 Informeren over de ontwikkeling van hun kind	3
B7 Rekening houden met de thuistaal	3

(B1) De directeur van de school heeft een verhoging van de ouderparticipatie hoog in het vaandel staan. De Caleidoscoop streeft naar didactische participatie van ouders. Dit houdt in grote lijnen in, dat de school de ouders nauw wil betrekken bij wat hun kinderen leren, hoe ze thuis de effecten ervan kunnen zien en hoe ze kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van hun kind. Dit kan ook op afstand gebeuren. Dat wil zeggen, dat de school de mate van ouderbetrokkenheid niet meer af wil meten aan de daadwerkelijke aanwezigheid van ouders bij zaken als informatieavonden en spelinloop. Zij zoekt naar andere manieren om ouders te informeren zoals persoonlijk contact leggen met de ouders (telefonisch) en een actief gebruik van een weblog. Het eerste experiment vindt nu plaats in groep 3 en de resultaten zijn hoopvol. Op basis van een evaluatie van de ervaringen van de groepen 3 gaat deze aanpak zich uitspreiden over de andere groepen.

(B2) De ouders krijgen een beknopte toelichting op Piramide tijdens een ouderavond. De rol die ouders spelen in dit programma wordt voor de ouders niet helder neergezet. Hier ligt voor de school een kans om het besef bij ouders te kweken dat het voor hun kind goed is als zij thuis willen en kunnen voortborduren op het aanbod van de school.

(B3) De leraren voeren enkele weken nadat een kleuter op de school is gestart een intakegesprek met de ouders. Recentelijk is het intakeformulier aangepast waardoor de leraren nu meer toegespitste en specifieke informatie over het kind krijgen.

(B4) De ouders krijgen een themabrief mee naar huis aan de start van een nieuw thema. Hierin staan liedjes, versjes en woordjes genoemd die in het thema aan bod komen. In hoeverre ouders deze brief lezen en in hoeverre zij op de hoogte zijn van de inhoud van het thema is niet goed bekend bij de leraren. Naast deze themabrief krijgen ouders niet systematisch suggesties over hoe ze met hun kind activiteiten kunnen doen die gunstig zijn voor de ontwikkeling van hun kind. Hier wordt bijvoorbeeld tijdens de spelinloop door de leraren nog weinig aandacht aan besteed.

(B5) Het ouderbeleid in de kleutergroepen staat nog in de kinderschoenen. Eén van de gevolgen is dat de leraren nog weinig VVE-activiteiten ontplooiën voor en met de ouders. Het is daarom goed als de onderbouw gaat meevaren op de ervaringen die de leraren in groep 3 opdoen, zodat ouders in een vroeg stadium er aan wennen dat zij veel kunnen betekenen voor de ontwikkeling van hun kind in het verlengde van de school.

C KWALITEIT VAN DE UITVOERING VAN VVE	Caleidoscoop
C1 Kwaliteit van de educatie: het aangeboden programma	
C1.1 Een integraal VVE-programma	3
C1.2 Werken met een doelgerichte planning	3
C1.3 Het aanbod gericht op de taalontwikkeling is voldoende dekkend	3
C1.4 Het aanbod klimt op in moeilijkheidsgraad en er wordt gedifferentieerd	3
C2 Kwaliteit van de educatie: het pedagogisch klimaat	
C2.1 Het pedagogisch handelen van de leerkrachten is respectvol	3
C2.2 De leerkrachten hanteren duidelijke pedagogische gedragsgrenzen	3
C2.3 De leerkrachten stimuleren de sociale vaardigheden en de persoonlijke competenties van de kinderen	3
C2.4 De leerkrachten tonen respect voor de autonomie van het kind	3
C2.5 De inrichting van de ruimte is aantrekkelijk, uitdagend en spel- en taaluitlokkend	2
C3 Kwaliteit van de educatie: het educatief handelen	
C3.1 Het educatief handelen van beide leidsters/leerkrachten is goed op elkaar afgestemd	3
C3.2 Er worden effectieve en gerichte activiteiten voor de taalontwikkeling uitgevoerd	3

C3.3 De leidsters/leerkrachten bevorderen de interactie met en tussen kinderen	2
C3.4 De leerkrachten stimuleren actieve betrokkenheid van de kinderen en verrijken het spelen en werken	3
C3.5 De leerkrachten bevorderen de ontwikkeling van aanpakgedrag (strategieën) bij de kinderen	3
C3.6 Het gedrag van de leerkrachten met de kinderen is responsief	3
C3.7 De leerkrachten stemmen de activiteiten af op verschillen in de ontwikkeling van de individuele kinderen	3

(C1.2) Sinds het begin van dit schooljaar hebben de leraren er veel werk van gemaakt om een inzichtelijke en volledige planning te maken van de activiteiten die zij in de klas uitvoeren. In de planning staan de activiteiten voor de jongste en oudste kleuters opgenomen. Daarnaast staat opgenomen wanneer de leraren werken aan extra aanbod op het gebied van fonemisch bewustzijn.

(C1.3) De leraren bieden structureel leerinhouden aan uit de map 'Fonemisch bewustzijn' om het taalaanbod nog beter aan te laten sluiten op de onderwijsbehoeften van de leerlingen.

(C1.4) In de planning wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen jongsten en oudsten. Daarnaast is er structureel aandacht voor pientere kinderen.

(C2.4) De leraren bieden structuur aan de leerlingen door middel van de dagritmekaarten. Daarnaast werken ze met weektaken voor de leerlingen van groep 2 om hun zelfstandigheid te vergroten en te leren dat ze verantwoordelijk zijn voor het op tijd klaar hebben van werkjes.

(C2.5) De leeromgeving heeft veel aandacht gehad van de leraren. Met name de taligheid is hierdoor toegenomen. Het is overduidelijk dat de leraren veel aandacht hebben voor letters, klanken en schrijfvaardigheid. De leeromgeving ondersteunt dit ook. Maar uit de lesbezoeken wordt ook duidelijk dat de leraren nog niet helemaal op één lijn zitten als het gaat om het inrichten van de leeromgeving. Zo zijn er nog behoorlijke verschillen in de presentatie van de aangeboden begrippen. En ook is de kwaliteit van de ontdektafel c.q. thematafel nog wisselend. Verder zijn de boeken in de leeshoek niet allemaal afgestemd op het actuele thema. De leraren geven aan dat ze hiermee zijn gestopt. Zij leenden hiervoor boeken uit de bibliotheek maar deze boeken verdwenen gaandeweg het thema. Dat maakte het niet goed mogelijk om bibliotheekboeken te gebruiken om de leeshoek te vullen.

(C3.2) Uit de planning blijkt dat de leraren doelgerichte activiteiten plannen om de taalontwikkeling van de leerlingen te stimuleren. Hierbij is bij de oudste kleuters ook veel aandacht voor het onderwijs in fonologische vaardigheden.

(C3.3) De leraren doen hun best om tijdens kringmomenten open vragen te stellen om de leerlingen uit te nodigen mee te doen met de les en om zo tot taalproductie te komen. Toch blijkt uit de observaties dat de leraren veelvuldig zelf aan het woord zijn en de leerlingen te weinig ruimte geven om uitgebreidere antwoorden te geven. Ook stimuleren zij nog te weinig dat leerlingen op elkaar reageren. De interactie met en tussen leerlingen is daarmee een ontwikkelpunt voor de school.

(C3.7) De school heeft een format voor de weekplanning geïntroduceerd waarin de leraren ook de differentiatie moeten opnemen. De ingevulde plannings van de leraren geven daardoor nu inzicht in de verschillende niveaugroepen die de leraren onderscheiden en het aanbod dat voor deze groepen gepland is. Daarbij is ook aandacht voor de kinderen die meer aankunnen.

D ONTWIKKELING, BEGELEIDING EN ZORG	Caleidoscoop
D1 Ontwikkeling, begeleiding en zorg binnen de groep	
D1.1 Volgen van de brede ontwikkeling van alle kinderen	3
D1.2 De begeleiding is planmatig voor: de hele groep, de kleine (tutor)groep en het individuele kind	2

D1.3 De evaluatie van de aangeboden begeleiding en zorg	2
D1.4 Specifieke aandacht bij de begeleiding en zorg voor de taalontwikkeling	3
D2 Ontwikkeling, begeleiding en zorg in de bredere zorgketen	
D2.1 Leidsters/leerkrachten hebben een overzicht van de kinderen die zorg nodig hebben die de voor- resp. vroegschool niet kan leveren, en van de aard van die zorg	3
D2.2 Leidsters/leerkrachten melden kinderen aan voor externe zorg wanneer de voor- resp. vroegschool de gewenste zorg niet kan leveren	3
D2.3 De leidstersleerkrachten blijven de ontwikkeling van kinderen met extra zorg bijhouden	3

(D1.1) De leraren volgen de vorderingen van de leerlingen met een eigen observatielijst die is afgeleid van de observatielijst van Piramide. Daarnaast gebruiken ze een volgsysteem voor de sociaal-emotionele ontwikkeling en gebruiken ze de signaleringsinstrumenten van het dyslexieprotocol. Verder nemen de leraren twee keer per jaar landelijk genormeerde toetsen af. De leraren houden momenteel niet systematisch bij welke leerlingen de aangeboden begrippen aan het eind van een thema beheersen.

(D1.2) Alle leerlingen die een D of een E scoren op de landelijk genormeerde toetsen komen in aanmerking voor tutoring. Daarnaast kijkt de school steeds meer naar de geboekte leerwinst van leerlingen tussen twee toetsmomenten om te bepalen welke leerlingen voor extra zorg in aanmerking komen. De zorg wordt momenteel niet beschreven in handelingsplannen. De school maakt momenteel de overstap naar handelingsgericht werken aan de hand van groepsplannen. Deze ontwikkeling is echter nog niet zo ver gevorderd dat de school af kan stappen van gerichte individuele zorg. De planmatigheid en de doelmatigheid waarmee de school nu zorg verleent is daarmee een ontwikkelpunt.

(D1.3) Dat geldt ook voor de evaluatie van de geboden zorg. De school bekijkt nu te weinig of de extra begeleiding heeft bijgedragen aan het bereiken van het beoogde doel.

(D1.4) Uit de tutormap en uit de plannings blijkt dat de leraren extra activiteiten uitvoeren om de taalontwikkeling van zwakke leerlingen te stimuleren. De planmatigheid van deze begeleiding kan, zoals ook gemeld bij D1.2, nog worden vergroot.

(D2.2) De school is tevreden met het multidisciplinair overleg waaraan personen deelnemen van verschillende instanties. Ook het ZAT-overleg wordt als zinvol ervaren.

E KWALITEITSZORG BINNEN DE VOOR- C.Q. VROEGSCHOOL	Caleidoscoop
E1 Er is VVE-coördinatie in de vroegschool	2
E2 De vroegschool evalueert de kwaliteit van VVE regelmatig	3
E3 De vroegschool evalueert de opbrengsten van alle kinderen	2
E4 De vroegschool formuleert op basis van evaluaties verbetermaatregelen en voert die aantoonbaar en planmatig uit	3
E5 De vroegschool borgt de kwaliteit van haar educatie	2
E6 In de kwaliteitszorg van de basisschool wordt ook specifiek naar VVE gekeken	3

(E1) De coördinatie van VVE is binnen Caleidoscoop niet bij één persoon ondergebracht. De directie bewaakt momenteel nauwgezet de ontwikkelingen in het kader van het verbeterplan en één van de leraren onderhoudt de contacten met de peuterspeelzaal. Het is echter goed om voor de periode na het verbeterplan de taken die VVE-gerelateerd zijn specifiek bij één persoon neer te leggen. Dit om de kwaliteit van de uitvoering van het programma in de onderbouw te bewaken, maar ook om de aspecten die nu nog weinig aandacht hebben gekregen verder uit te bouwen. Hierbij valt te denken aan het komen tot een doorgaande lijn met de peuterspeelzaal.

(E2) Voor het opstellen van het verbeterplan is een schoolanalyse uitgevoerd waarbij ook het kleuteronderwijs is doorgelicht.

Vervolgens is er een deelplan opgesteld om de implementatie van het VVE-programma te verbeteren. Daarnaast vindt verbetering plaats via de schoolbrede verbeterplannen betreffende de zorg en de instructie.

(E3) Over de opbrengsten van VVE zijn in Almere geen afspraken gemaakt. Er zijn geen streefdoelen gesteld over het percentage D- en E-leerlingen. De school heeft ook voor zichzelf nog geen concrete doelen gesteld in termen van opbrengsten. Uit analyses van toetsresultaten komt niet een eenduidig beeld naar voren. Tussen de M2- en de E2-toets is er geen sprake van schoolbrede leerwinst. Sommige leerlingen gaan geweldig vooruit, bij andere leerlingen is echter stilstand of achteruitgang te zien. De school is zich bewust van dit wisselende beeld, maar heeft nog geen heldere verklaring hiervoor.

(E4) zie E2.

(E5) De school zal een structuur moeten neerzetten waarmee zij ervoor zorgt dat de verschillende aspecten van het kleuteronderwijs continu onderwerp van evaluatie blijven. Dit om terugval te voorkomen als de gerichte aandacht vanuit het verbetertraject stopt.

F DOORGAANDE LIJN	Caleidoscoop
F1 Er is VVE-coördinatie tussen de voor- en vroegschool	3
F2 Voldoende kinderen stromen door naar een vroegschool	2
F3 De basisschool wint doelmatige informatie in bij de voorschool over de instromende peuters en maakt daar aantoonbaar gebruik van	3
F4 Het aanbod van de voor- en vroegschool is op elkaar afgestemd	3
F5 Het pedagogisch klimaat en het educatief handelen van de voor- en vroegschool is op elkaar afgestemd	2
F6 De manier om met ouders om te gaan op de voor- en de vroegschool is op elkaar afgestemd	2
F7 De interne begeleiding en zorg zijn op de voor- en vroegschool op elkaar afgestemd	2

(F1) Eén van de intern begeleiders is gestopt met haar IB-taken. Zij heeft weer lesgevende taken op zich genomen maar onderhoudt nog wel de contacten met peuterspeelzaal Pinokkio. Met name de warme overdracht is een belangrijk onderwerp bij de overleggen tussen school en speelzaal.

(F2) Lang niet alle peuters van Pinokkio stromen uit naar de Caleidoscoop. De school merkt op dat een steeds kleiner aantal doelgroeppeuters op de peuterspeelzalen terecht komen vanwege de hogere kosten.

(F3) De leraar die de contacten met de peuterspeelzaal onderhoudt, is ook degene die samen met de leidsters de warme overdracht verzorgt. Van de peuters die van Pinokkio instromen, is daarom veel informatie aanwezig bij de start. Zo worden peuters waarover de leidsters zorgen hadden of die in de voorschoolse periode al veel tutorbegeleiding hebben gekregen, direct in een tutorgroepje geplaatst.

(F5-F7) Het afstemmingsoverleg tussen de Caleidoscoop en Pinokkio behelst voornamelijk de overdracht en het aanbod. Het pedagogisch-educatief handelen, het vergroten van de ouderparticipatie en de eenduidigheid in het zorgsysteem vormen echter nog geen onderwerp van structureel overleg.

G OPBRENGSTEN VAN VVE	Caleidoscoop
G1 De resultaten worden gemeten conform de afspraken	
G2 De resultaten zijn van voldoende niveau	
G3 Verlengde kleuterperiode	3

(G1) De inspectie geeft geen oordeel over de opbrengsten van VVE. Op dit moment is door de gemeente, noch de voor- en vroegschool aangegeven wat de resultaten van VVE moeten zijn.

4. VERVOLGAFSPRAKEN

Het bezoek heeft geen aanleiding gegeven voor het maken van vervolgspraken.